

Het jonge kind als (op)gave

GUIDO SMEDING

De aardse mensheid en haar voortbestaan zijn mogelijk dankzij conceptie, zwangerschap en geboorte. Het krijgen van een kind is in de westerse op individuatie gerichte cultuur echter meer dan een bijkomstigheid van seksualiteit, bestaanszorg of belangen, maar komt (doorgaans) voort uit en hangt nauw samen met de interpersoonlijke relatie met een partner. Hierdoor is de komst van een nieuwe mens op aarde meer dan ooit tevoren verbonden geraakt aan het kwalitatieve element van de menselijke relatie; de belevenissen in het gebied van de individuele menselijke ziel.

Wat doen het wonderbaarlijke van zwangerschap, geboorte en het wezen van het jonge kind aan de mens als zielewezen van deze tijd?

Het is waarschijnlijk terecht om te stellen dat de hedendaagse mens, zij het binnen de grens van keuzemogelijkheden, 'bewust bekwaam' is in het voortzetten van de aanwezigheid van de mensheid op aarde. Waar in het verre verleden de aantrekkingskracht tussen de seksen (in grote lijnen) instinctief en vanzelfsprekend voor nageslacht zorgde, is dit proces geëvolueerd naar 'het krijgen (of 'nemen'?) van een kind vanuit persoonlijke wens en keuze'. Zo is de komst van een mens op aarde verbonden geraakt aan de bewuste en persoonlijke wil van de medemens/ouders en daarmee aan krachtige gevoelens.

Het is vooral de uitvorming van het bewustzijn van de mens naar een persoonlijk en individueel bewustzijn waardoor de motivatie voor het krijgen van een kind veranderde. In de bekende geschiedenis van de westerse samenleving, is het nog relatief kort geleden dat de eigen bestaanszorg, het voortbestaan van een geslachtslijn, een imperium of (familie) onderneming belangrijke primaire doelen waren bij de kindwens. Maar in de hedendaagse westerse wereld is het ontvangen van een 'nieuwe aardeburger' ook een doel op zich en vaak 'een persoonlijk project', voortkomend uit een bewuste of onbewuste eigen wens.

Daarbij bieden de verworvenheden van de moderne techniek (o.a. door IVF, spermadonatie, DNA-manipula-

tie, draagmoederschap, abortus en anticonceptie) de mens een andere verhouding tot geboorte en levenslot. De wetenschap voorziet in diverse middelen die de persoonlijke wil helpen in te grijpen in het levenslot, wat een bredere diversiteit aan levensscenario's en ervaringen brengt. De toegenomen keuzevrijheid breidt zo het 'kleurenspectrum' voor het zielewezen van de mens uit, waarmee ook de 'speelruimte' groeide om seksualiteit los van de voortplanting als kwalitatieve ervaring te leren kennen.

De binnenwereld als scheppingsgrond

Een belangrijk streven van de antroposofie is om achter de verschijning van alles het wezenlijke te ontdekken; het wezen dat zich in de verschijning uitdrukt en dat zo haar wil en activiteiten zichtbaar en te beleven maakt. Zo biedt het fenomeen van de zo vanzelfsprekende eeuwenlange aanwezigheid van de fysieke mens op aarde een primair en zichtbaar gegeven: de komst van elke nieuwe mens op aarde begint in het fysieke binnenste van een ander mens (de moeder).

In de hedendaagse cultuur kan daaraan voorafgaand 'het idee van het (krijgen van een) kind' al geboren zijn binnen de relatie tussen twee mensen. De scheppende en bewuste fantasie van de aanstaande ouders in de 'binnenwereld van beider zielen' geeft dan aanzet tot

Een belangrijk streven van de antroposofie is om achter de verschijning van alles het wezenlijke te ontdekken; het wezen dat zich in de verschijning uitdrukt en dat zo haar wil en activiteiten zichtbaar en te beleven maakt.

de komst van het kind als lotsverbonden medemens. Door dit scheppende vermogen in onze ziel, ervaren we iets van onze persoonlijke scheppingskracht, die via ons gedrag aanzet geeft tot het zich laten vormen van 'het fysieke voertuig' voor een nieuwe aardemens en een nieuwe levensloop.

De realiteit van verbondenheid van ons als aardemens met de nog niet geïncarneerde mens komt door deze persoonlijke scheppingsdaad los van de 'oergrond' van instinct en drift en steeds meer in het bewuste bereik van ziel en geest. Zo kunnen we ervaren hoe wij onze medemens, als ons kind, via onze scheppende krachten in de 'binnenwereld' van onze eigen zielen en lichamen, de poort bieden die van de geestelijke naar de aarde-wereld leidt.

Dit wil echter nog niet zeggen dat deze bewuste persoonlijke betrokkenheid op de nieuwgeborene de menselijke verhoudingen persé makkelijker maakt: het versterkt het vervlochten zijn in de dynamiek en perikelen van elkaars zieleleven. Ieders persoonlijke wil profileert zich immers in relatie en contact en verlangt naar exploratie in een gedeelde ruimte, waar conflicterende wilsstromen elkaar tegen komen. Maar in het spanningsveld van de ontmoeting ligt precies de uitdaging voor de hedendaagse mens van het tijdperk van de bewustzijnsziel.

Liefde aangeknoopt

Alles wat we willen, verbindt zich aan scheppingskracht en is in wezen niet alleen toekomst- maar ook ontwikkelingsgericht. De antroposofie gaat er van uit dat er voor de hedendaagse mensheid een specifiek ontwikkeldoel ligt. Zoals 'wijsheid' zijn bedding vond in de oude voorchristelijke wereld, zo is het (in wijsheid en kennis)

integreren van 'liefde' ontwikkeldoel voor de toekomst. Rudolf Steiner vertelt hoe de geestelijke wereld de fysieke relatie tussen ouder en kind schiep om de mensheid te helpen bij het zich eigen maken van het vermogen zelf liefde te geven. Het 'geboren worden uit elkaar' dat in de fysieke mens-mens relatie voorziet, is het belangrijkste aanknopingspunt, tegelijk brengt zij het intermenselijke oefenterrein voor de reine liefde. Deze basis voorkomt dat de ontwikkeling van de mens als 'afgerond individu' zou ontaarden in geïsoleerd egoïsme, verharding, conflict en sociale desintegratie. De mens zou zonder (onder andere) deze handreiking op den duur voor de geestelijke wereld gesloten raken en verloren gaan.

In onze materieel georiënteerde tijd, met haar kennisbasis in een wetenschap die zich vooral baseert op het zintuigelijk waarneembare, is deze fysieke en ook erfelijke relatie in 'de bloedband' een gegeven wat identificatie tussen ouder en kind haast letterlijk 'grond geeft'. Als ouder kun je je door deze verbinding met jouw kind 'vereenzelvigen'; je beleeft het kind als 'uitbreiding van je eigen zijn'. Deze ervaring in de ziel geeft een uitzonderlijke betrokkenheid op het kind als medemens, nu als een bewust beleefde emotie die boven het instinct uit gaat.

Hoewel ouder en kind dit stadium van liefde (onder de oppervlakte van het dagelijkse leven) intens beleven, is zij vooral 'een voorportaal' van de reine liefde die de geestelijke wereld als 'einddoel' voor ogen heeft. Steiner zegt over de ware aard van liefde: zij staat aan het begin van de hele schepping. Maar het is de enige kwaliteit die wanneer zij door de mens gegeven wordt, geen enkel persoonlijk voordeel voor de gever brengt. Desondanks is het deze liefde die de wereld voor haar ontwikkeling het meeste nodig heeft.*

Rudolf Steiner vertelt hoe de geestelijke wereld de fysieke relatie tussen ouder en kind schiep om de mensheid te helpen bij het zich eigen maken van het vermogen zelf liefde te geven.

Word ik gezien?

In de praktijk van de psychologie, maar zeker ook vanuit het dagelijkse leven is het 'je gezien voelen (of niet!)' een van de meest dynamische, al dan niet bewuste vragen in menselijk contact en communicatie. Menig conflict op kleine en grote schaal hangt samen met personen of groepen die zich door anderen 'miskend' voelen. Daarnaast ontdekten we de autonome waarde van 'jezelf zien', zoals die in zelfreflectie vorm kreeg, maar ook werd duidelijk dat het in de menselijke verhoudingen raadzaam is om je 'te laten zien'. Veelzeggend is echter het feit dat de volwassen mens in staat is om zichzelf (vaak onbewust) te 'maskeren'; een groot deel van de ziel en haar belevenissen voor de ander en zichzelf 'onzichtbaar' te maken. Daarmee komen we op een essentieel verschil tussen ouder, volwassene en het pasgeboren kind: het kind is wat het is, het is een en al onthulling. Het kind is 'binnenstebuiten en buitenstebinnen' zonder enig voorbehoud. Het komt ter aarde in volkomen overgave, totale afhankelijkheid en intense geestelijke puurheid. De pasgeborene is in zichzelf een moeiteloze beweging van 'reine zichtbaarheid' en authenticiteit. Het is in deze directheid van het jonge kind dat voor de aanschouwer kortstondig iets van de geestelijke wereld beleefbaar is. Door het jonge kind straalt een aspect van zijn wezen, dat voorbijgaat aan het louter zintuigelijke waarnemen. Dit brengt aan degene die ervoor open kan staan gevoelens van verfrissing en verrukking. De wezenlijke vraag bij het jonge kind is haast nog meer 'wat zie je?', dan 'wie zie je?'

Steiner zegt over de ware aard van liefde: zij staat aan het begin van de hele schepping. Maar het is de enige kwaliteit die wanneer zij door de mens gegeven wordt, geen enkel persoonlijk voordeel voor de gever brengt. Desondanks is het deze liefde die de wereld voor haar ontwikkeling het meeste nodig heeft.*

Hoewel het pasgeboren kind letterlijk volkomen authentiek is, kun je tegelijkertijd stellen dat het kind tot aan het moment dat het 'ik' gaat zeggen, eigenlijk 'zichzelf nog niet is'. Dat wil zeggen dat de fysieke verschijning wel omringd door, maar nog niet 'gevuld met' het ik is. De ouder die naar zijn kind kijkt, kijkt in zeker opzicht naar 'het verleden'; hij ziet dat wat ontstaan is uit de erfelijke geschiedenis van de voorgeslachten van beide ouders. Het kind is immers gevormd in het lichaam van de moeder, naar het model en uit het erfelijk materiaal van de (voor)ouders en samengesteld uit aardse stof.

Het Ik van het kind incarneert en verschijnt stapsgewijs in ongeveer vier tot vijf 'highlights'² over een periode van ongeveer 21 jaar. Het geestelijk wezen van het kind bestaat buiten tijd en ruimte, maar 'omringt en doordringt' tegelijkertijd de pasgeborene. Het Ik werkt in samenspel met zijn geestelijke helpers vanuit de geestelijke omgeving 'naar binnen toe' tot in en aan het fysiek. Zodoende maken het Ik en zijn geestelijke helpers, samen met het nog niet geïncarneerde zielelichaam en het levenskrachtenlichaam, de fysieke mens gereed en voldoende 'eigen'. Stapje voor stapje verbinden de andere zojuist genoemde onstoffelijke lichamen zich met het fysiek, totdat dit proces rond het 21e levensjaar gereed is.

De medemens die er gevoelig voor is kan in verwondering komen en de ontzagwekkende en diep ontroerende macht van deze geestelijke aanwezigheid en inwerking ervaren.

On-middellijk

Het wezen van de ouder-kindrelatie ligt voor een belangrijk deel in 'het grote verschil' tussen beide stadia van mens-zijn. Het kind heeft 'iets' wat de meeste volwassen –niet meer- hebben: (bijna) volkomen openheid. De volwassene heeft 'iets' wat het kind –nog niet- heeft: het ego.

Het nieuwe Testament beschrijft hoe Christus te kennen geeft wat de verhouding van het kind tot de geestelijke wereld is: "...het koninkrijk van God behoort toe aan wie is zoals zij (de kinderen)..."³. Vanuit het perspectief van bewustzijn verkeert het kind tot een jaar of drie nog in een 'halfslaap' en 'het middel' van het ego ontbreekt, het staat in een open verbinding met de geestelijke wereld. Het jonge kind heeft geen 'idee' van de werkelijkheid, noch van zichzelf, lichaam en ziel zijn nog uitermate plastisch. Het kind is 'on-middellijk'; er is geen ego wat middelt naar 'de werkelijkheid'.

Het ego is een door levenservaringen opgebouwd (steeds veranderend) idee van wie wij zijn, van wat onze werkelijkheid is. Het is toegerust met een complex aan mechanismen, als 'middel' om de werkelijkheid zoals wij die ervaren te kunnen hanteren. Deze via onze zintuigen verkregen perceptie van onze persoon en werkelijkheid wordt voortdurend 'verstoffelijkt' in ons lichaam, onze organen en vooral in ons zenuwstelsel. De indrukken die wij ons eigen maken gedurende onze levensjaren, die onze hersenen ieder moment vormen, onze geheugeninhoud bouwen en waaraan wij ons zelfbeeld en zelfgevoel ontleen, schuiven als een scherm van 'dagbewustzijn' tussen ons en de geestelijke wereld. We zijn in geestelijk opzicht 'bevangen' door onze zintuigelijke waarnemingen en hoe deze ons psychisch en fysiek gevormd hebben. De werkelijkheid van het jonge kind is echter datgene wat achter onze zintuigen weeft, het 'buitenzintuigelijke'.

Het kind leeft ons zodoende voor, het is, wat wij ons weer eigen mogen maken –naast en met- datgene wat wij aan de zintuigen en ons menselijk denk- en abstractievermogen ontwikkeld hebben. De wezenlijke pure geestelijkheid die het jonge kind ons brengt, is daarbij een van de meest direct ervaarbare liefde-krachten uit die 'andere' wereld. Dit en de noodzaak om het kind in zijn volkomen afhankelijkheid met offerkracht tegemoet te treden, doet een beroep op de geestelijke

krachten in ons, die ons ego overstijgen en verzachten. In de relatie tot het jonge kind ligt de kans om ons als individu te openen. Op deze werking wijst ons de Rozenkruiser wijsheid met het, 'in Christo Morimur'⁴: het ego lost op in het toelaten van de kracht van reine liefde. Maar wel met vol behoud van onze individualiteit, op weg naar een bewuste open verbinding met onze geestelijke werkelijkheid.

¹ Individu: enkeling, dat wat een afzonderlijke eenheid vormt en ondeelbaar is

² De activiteit van het Ik wat zich aan het fysieke lichaam verbindt, is zichtbaar rond de leeftijden van 3, 7, 9, 12 en 14 jaar.

³ 'Laat de kinderen bij me komen, houd ze niet tegen, want het koninkrijk van God behoort toe aan wie is zoals zij. Ik verzeker jullie: wie niet als een kind openstaat voor het koninkrijk van God, zal er zeker niet binnegaan'. Marcus 10:13-16

⁴ 'in Christo Morimur' – in Christus sterven wij

Literatuur en bronnen:

Rudolf Steiner- 'De liefde en haar betekenis in de wereld', GA143

Rudolf Steiner- 'Het Brein', Uitgeverij Pentagon 2013

Het Marcus, Mattheüs en Lucas Evangelie

Guido S. Smeding is psycholoog en psychosociaal hulpverlener in eigen praktijk (www.guidosmeding.nl). Als publicist en spreker behandelt hij verschillende thema's rond het mens-zijn in deze tijd.